

Svever. En papirball svever rundt kroppen til Kristine Hjulstad. Det går ikke an, men det skjer.

Rose. Papirballen er brettet om til en rose, og Kristine setter fyr på den.

Ild. Papirrosen brenner. Men av ild kommer nytt liv...

Helt magisk

Tenk å ha magiske evner, en tryllestav eller en trollmannskappe: Med et knips å løse alle problemer. Er det rart Supermann aldri dør? At Pippi overlever generasjonene? At Askepott lever? At vi slåss om Harry Potter? Ulempen er at ingen av dem eksisterer. Men Kristine Hjulstad, hun finnes.

Umulig. Harry Potter kan fly på kosterkaft, men Katrine Hjulstad (17) kan få ting til å sveve, og hente en levende rose ut av en flamme. – Det er ikke magi. Det er en blanding av teater og fortellerkunst og trylling, sier tryllemesteren.

Kan fly. Supermann trenger aldri sitte i trange charterfly.

INGER ANNE OLSEN
JAN TOMAS ESPEDAL (foto)

Kristine Hjulstad er tryllemester. Hun får ting til å forsvinne, og dukke opp igjen på helt andre steder. Når hun lar en papirball vandre opp og ned armene sine, måper vi som ser på. Når hun former papiret til en rose, lar den henge i løse luften, tenner på, og plukker en levende rose ut av flammene – ja, da er det magisk.

Harry Potter, den unge trollmannen, fantasifiguren som så mange vil lese bøkene om, var 10 år da han fikk vite at han var en trollmannslekt. Kristine Hjulstad, en virkelig jente fra Kongsberg, var bare ni da hun begynte å trylle. 15 år da hun fikk bronse i åpen klasse i nordgjestmesterskapet i trylling, 16 da hun ble nummer tre i nordisk mesterskap.

Hun vet noe om hvorfor magi fascinerer: – Mennesker har alltid hatt lyst til å gjøre det umulige. Som å kunne fly, for eksempel, sier hun. – Det jeg driver med, er ikke magi. Det er blanding av teater og fortellerkunst og trylling. Jeg kaller det tryllekunst, men aller helst kaller jeg meg artist.

– Og selv om hun ikke bruker overnaturlige krefter, er effekten magisk.

– Åja, jeg påtar meg rollen som den som gjør det umulige mulig, sier Kristine. Nå er hun 17 år, og håper å starte på medisinstudier om et par år. Men samtidig vil hun gjerne trylle profesjonelt.

Kristine Hjulstad vet hva trylling har vært brukt til. – Før i tiden var trylling helt vesentlig for religionsutøvelse. Mange av de naturvitenskapelige fagene stammer fra magi: Medisin, astronomi, fysikk. Jeg leser akkurat en bok om sjamanisme. Sjamanene brukte trylleteknikk, både for å vise sin makt, og for å oppnå en effekt. Hvis man hadde mavesmerter, kunne for eksempel sjamanen trylle en slange ut av munnen på pasienten, og si: – Nå har du ikke vondt i maven mer! Snakk om placebo-effekt! Klart det hjalp! Slike symboler har vært grunnleggende i alle okkulte religioner. Men kristendommen har aldri akseptert dette, sier Kristine.

Syndige sysler
Det vet sognepresten i Rendalen, Geir Braadlie. Han er en tryllende prest, medlem av Magisk Cirkel siden han var 18, til våren blir han 40. Han ble smittet da han var li-

ten, av en annen tryllekunstner som optrådte på en julefest.

– For meg er dette rekreasjon, en måte å være gutt på. Jeg er fascinert av god trylling, sier Geir Braadlie.

Da Menighetsfakultetet feiret 75-års-jubileet, underholdt Braadlie med kunstene sine.

– Da var det enkelte i salen som snudde seg vekk. De knytter trylling til at Bibelen advarer mot magi. Men for meg er dette underholdning og helt ærlig juks og fanteri, sier sognepresten. Han har likevel ikke vanskelig for å forstå hvorfor magi har slik tiltrekningskraft: – Det gir signaler om at noe er større enn livet, sier han.

Tryll med Jesus

For Bibelen advarer mot magi. Og i år 2000 tar teologer fremdeles magiske krefter helt på alvor:

– Det ligger en voldsom kraft i magiproblematikken. Uansett om man tror på magi eller ikke, må man tro på magiens kraft som kulturfaktor, sier Arild Romarheim. Han er førsteamanuensis ved Menighetsfakultetet. – Jeg vil si det så sterkt som at hvis man ikke gjør noe for å forhindre det, vil magi være en naturlig del av den menneskelige virkelighetsforståelse. Da bruker jeg ikke nødvendigvis ordet «naturlig-positivt», for dette er i overveiende grad et angstbefengt fenomen. Magi er veldig koblet til frykt. Magi er nødvendig for å ha kontroll over de truende krefter i tilværelsen. I magien ligger et av de fremste angstpotensialene i hele menneskehetens kollektive kulturarv. Det er en av grunnene til at kristendommen er anti-magisk. Fordi kristendommen mener selv å erstatte dette magiske angst-univers med det vi kunne kalle et trygghets-univers, sier teologen.

– Men drev ikke Jesus og tryllet, da?

– Det er avhengig av øynene som ser. Et under er Guds suverene handling, enten som svar på ydmyk bønn, eller ut fra eget initiativ. Men magi innebærer forestillingen om at en rite, en bestemt handling, eller bestemte formaler, må knyttes til den handlingen som skal skje.

– Er ikke bønn et slikt magisk ritual?

– Nei, for bønn har alltid denne tilføyelsen: «Skje din vilje», og innebærer at gud har omsorg for meg, selv om jeg ikke blir bønnhørt. Mens magi kommanderer åndene, og har en tanke om at hvis jeg gjør mitt, vil åndene gjøre silt, sier Romarheim.

– Hvorfor fascineres så mange av magi?

– Fordi det

kristne trygghets-universet er på retur blant folk flest. Og hvor finner man da noe å håndtere angsten med? Magien er et forsøk på å verne seg mot krefter som ligger på lur. Men mens bøkene om Harry Potter er en sjarmerende fortelling med både moral og underholdningsverdi, slik gode eventyr kan ha, er TV-serier som Twin Peaks og Margit Sandemos bøker – spesielt serien «Heksemesteren» – grunnleggende angstskapende, sier Romarheim.

– Magi, sier Toreno, – magi er forsøk på å beherske verden. Det tiltrekker ikke meg. Jeg sprer ikke vann på bakken for å mane frem regn, jeg samler ikke på negler og hår fra mennesker for å få kontroll over dem. Men jeg tryller gjerne.

Toreno, Tore Fredriksen til daglig, er tidligere verdensmester i trylling og en av dem i Norge som vet mest om illusjoner.

Han minner om hvordan vi så gjerne vil la oss lure. Hvordan vi stadig vekker går inn i kinosalen og gråter når filmens helt dør, ensom og fattig der oppe på lerretet, selv om vi vet at hun egentlig er en superstjerne som lever i beste velgående med alle pengene sine.

– Vi aksepterer som virkeligg, der og da, det vi vet er en forfalskning. Den virkelighetssans du har til vanlig, avlyser du i det øyeblikk du går inn i kinosalen. Dette fenomenet finnes på mange områder. Jeg tror det er i slekt med hypnose, vi avlyser andre følelser for en periode, sier Toreno.

Han sier at tryllekunstnere er avhengige av å bruke denne evnen mennesket har til å avlyse virkeligheten.

– Vi imiterer det som er umulig, og vi gjør det i forståelse med et moderne publikum om at det

te bare er illusjon. Dette at vi som mennesker tror på, der og da, det vi vet er falsk, er så nær magi som vi noen gang kommer til å komme, sier tryllekunstneren.

Trollmann. Harry Potter er av trollmannslekt. Akkurat nå er det ham alle barn aller helst vil lese om.

te bare er illusjon. Dette at vi som mennesker tror på, der og da, det vi vet er falsk, er så nær magi som vi noen gang kommer til å komme, sier tryllekunstneren.

Hedning og kristen samtidig

Det er bare et århundre eller to siden livene våre var så preget av overnaturlige varsler og magiske ritualer at vi knapt kan forestille oss det. Selv etter 700-800 år med kristendom, som skulle jaget bort alt dette, holdt magien stand, også i Norge.

Arne Bugge Amundsen, professor ved Institutt for kulturstudier ved Universitetet i Oslo, forteller at det var først det moderne fornuftsprosjektet, som startet på 1700-tallet og medførte skolegang og opplysning, som fikk magien til å blekne. – Helt frem til 1800-tallet, sier Amundsen, – hadde folk slett ikke et monoteistisk verdensbilde, selv om de var kristne.

– Vi forholder seg til to sett av verdier og jeg tror ikke de oppfattet det som et problem. Det var bare eliten som syntes det var problematisk.

– Hvorfor er magi fremdeles fa-

scinerende for moderne mennesker?

– I et moderne samfunn er det ikke tenkelig at vi går tilbake til gamle forestillingsformer. Men vi kan leke litt med det. Mange forskere snakker om at vi er på vei inn i risikosamfunnet – og hva er det? Jo, at man søker ekstreme muligheter der man enten lykkes eller mislykkes totalt.

– Mistet vi noe da de magiske forestillingene våre forsvant, eller er det bra de er borte?

– Nå driver jeg forskning, og veier ikke verdier mot hverandre.

– Men hva har vi mistet, da, og hva har vi vunnet?

– Bak slike spørsmål ligger nostalgien, forestillingen om at noe er gått tapt, og ikke at noe bare er byttet ut med noe annet. Disse overnaturlige vesenene var en permanent trussel i folks liv. Man kan godt si at også det var et risikosamfunn, med angst bortenfor kontroll. Dette har det moderne prosjekt prøvd å utrykke. Og så er risikosamfunnet på vei tilbake, men i en annen form, sier Arne Bugge Amundsen.

MAGI

■ Av gresk magos, navn på medisk/persisk prest. Ord og handlinger av mer eller mindre utpreget rituell art som tar sikte på en umiddelbar (overnaturlig) påvirkning av naturfenomener som f.eks. regn, dyr eller mennesker, deres eiendeler eller livsgrunnlag.

■ Magiske handlinger kan utføres åpenlyst og med samfunnets godkjennelse, hvit magi, eller i det skjulte og med destruktive hensikter, svart magi.

■ Videre kan magiske ord og handlinger tenkes å virke automatisk, ved sin iboende kraft, eller det forutsettes at bestemte guddommer eller åndevesen utretter det resultat man ønsker, og at magikerens rolle er å påkalle, eventuelt betvinge disse vesener.

■ Magi er kjent fra praktisk talt alle kulturer og fra de eldste tider. Bl.a. er steinalderens dyreristninger blitt tolket som uttrykk for jaktmagi. Magiens betydning innen den enkelte kultur kan variere sterkt, men selv innenfor høyt industrialiserte samfunn synes den å leve videre, om enn i det skjulte. Den kan ta forskjellige former, men det er vanlig å anvende en inndeling, utarbeidet av Sir James G. Frazer, i imitativ og kontagios magi.

Den imitative magi bygger på tanken at «likt frembringer likt», og består i å etterligne den handling man ønsker å fremkalle. Man tenner ild for å få Solen til å skinne, man stikker nåler i et bilde eller dukke som fremstiller en person man ønsker å skade osv. Den kontagios magi forutsetter at ting som har vært i kontakt kan fortsette å virke på hverandre også etter at kontakten er brutt. Denne magien består i å gjøre med en del av en ting eller person det man ønsker skal skje med det hele. F.eks. brenne hår fra en uverns hode eller tilegne seg ved f.eks. å spise en substans for å få del i dens egenskaper.

Fra Store Norske Leksikon